

Principles on parental responsibilities

Translated by Orsolya Szeibert (Dr. habil. Orsolya Szeibert, Associate Professor, ELTE, Faculty of Law)

A szülői felelősség Elvei

PREAMBULUM

Felismerve azt, hogy a nemzeti családjogi rendszerek közötti eltérések fennállása ellenére egyre nagyobb mértékű a jogi konvergencia;

Felismerve azt, hogy fennálló különbségek akadályozzák a személyek szabad mozgását Európában;

Azzal a kívánsággal, hogy hozzájáruljon a gyermeki jogokkal és a gyermek jólétével kapcsolatos közös európai értékekhez;

Azzal a kívánsággal, hogy hozzájáruljon a családjog európai harmonizációjához és elősegítse a személyek szabad mozgását Európában;

Az Európai Családjogi Bizottság a következő Elveket javasolja:

I. FEJEZET

FOGALMAK

3:1 Elv

A szülői felelősség fogalma

A szülői felelősség a gyermek jólétének elősegítését és biztosítását célzó jogok és kötelezettségek összessége. Különösen ide tartozik:

- a) gondozás, védelem és oktatás;
- b) személyes kapcsolatok fenntartása;
- c) tartózkodási hely meghatározása;
- d) vagyonkezelés és
- e) törvényes képviselő.

3:2 Elv

A szülői felelősséggel rendelkező személy

(1) Szülői felelősséggel rendelkezik az a személy, akit akár teljes egészben, akár részben megilletnek, illetve terhelnek a 3:1 Elvben foglalt jogok és kötelezettségek.

(2) A következő Elvek alkalmazása szempontjából szülői felelősséggel rendelkeznek:

- a) a gyermek szülei, valamint
- b) a gyermek szüleitől eltérő személyek, akik mellettük vagy helyettük szülői felelősséggel rendelkeznek.

II. FEJEZET

A GYERMEK JOGAI

3:3 Elv

A gyermek legfőbb érdeke

A szülői felelősséggel kapcsolatos valamennyi kérdésben a gyermek legfőbb érdekét kell elsődlegesen tekintetbe venni.

3:4 Elv

A gyermek autonómiája

A gyermek autonómiáját önálló eljárásra való képességével és ennek szükségességével összhangban tiszteletben kell tartani.

3:5 Elv

A gyermek hátrányos megkülönböztetésének tilalma

A gyermek hátrányos megkülönböztetése tilos nem, rassz, bőrszín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti, etnikai vagy társadalmi származás, nemi irányultság, fogyatékoság, vagyon, születési vagy más státusz alapján, függetlenül attól, hogy ez a gyermekre vagy a szülői felelősséggel rendelkező személyekre vonatkozik.

3:6 Elv

A gyermek meghallgatáshoz fűződő joga

A gyermeket életkorára és érettségére tekintettel megilleti az a jog, hogy valamennyi őt érintő kérdésben tájékoztassák, véleményét kérjék, továbbá, hogy véleményét kifejezhesse, s annak megfelelő súlyt tulajdonítsanak.

3:7 Elv

Érdekelletét

Amennyiben a gyermek érdekei és a szülői felelősséggel rendelkező személyek érdekei között ellentét van, a gyermek érdekeit kell védelemben részesíteni.

III. FEJEZET

A SZÜLŐK ÉS HARMADIK SZEMÉLYEK SZÜLŐI FELELŐSSÉGE

3:8 Elv

Szülők

Azok a szülők, akiknek szülői jogállása megállapításra került, a gyermek tekintetében szülői felelősséggel rendelkeznek.

3:9 Elv

Harmadik személyek

A szülői felelősség, akár teljes egészében, akár részben harmadik személyeket is megillettehet.

3:10 Elv

A megszüntetés vagy különválás hatása

A szülői felelősséget sem a házasság vagy más formális partnerkapcsolat megszüntetése vagy érvénytelensége, sem a szülők jogi vagy tényleges különválása nem érinti.

IV. FEJEZET

A SZÜLŐI FELELŐSSÉG GYAKORLÁSA

A) SZAKASZ: SZÜLŐK

3:11 Elv

Közös gyakorlás

A szülői felelősséggel rendelkező szülőket ennek gyakorlása során egyenlő jogok illetik és kötelezettségek terhelik, és amennyiben lehetséges, a szülői felelősséget közösen gyakorolják.

3:12 Elv

Mindennapi ügyek, fontos és sürgős döntések

(1) A közös szülői felelősséggel rendelkező szülők jogosultak arra, hogy a mindennapi ügyekben önállóan járjanak el.

(2) A fontos döntéseket olyan ügyekben, mint az oktatás, egészségügyi ellátás, a gyermek tartózkodási helye, illetve vagyonának kezelése, közösen kell meghozniuk. Sürgős esetekben a szülőt megilleti a jog az önálló eljárásra. A másik szülőt indokolatlan késedelem nélkül tájékoztatni kell.

3:13 Elv

A gyakorlás kérdésében való megállapodás

(1) A közös szülői felelősséggel rendelkező szülők a gyermek legfőbb érdekét tekintetbe véve megállapodhatnak a szülői felelősség gyakorlásában.

(2) Az erre hatáskörrel rendelkező szerv a megállapodást megvizsgálhatja.

3:14 Elv

A gyakorlás kérdésében való megállapodás hiánya

(1) Amennyiben a közös szülői felelősséggel rendelkező szülők fontos kérdésben nem tudnak megállapodni, az erre hatáskörrel rendelkező szervhez fordulhatnak.

(2) A hatáskörrel rendelkező szervnek elő kell segítenie a szülők közötti megállapodást.

(3) Amennyiben nem születik megállapodás, a hatáskörrel rendelkező szerv megosztja a szülők között a szülői felelősség gyakorlását, illetve dönt a jogvitában.

3:15 Elv

A szülő felelősség egyedüli gyakorlása megállapodás vagy döntés alapján

A gyermek legfőbb érdekét tekintetbe véve az egyik szülő egyedül gyakorolhatja a szülői felelősséget

a) a szülők közötti, a 3:13 Elvben foglalt megállapodás, vagy

b) az erre hatáskörrel rendelkező szerv döntése alapján.

3:16 Elv

A szülői felelősség egyik szülő általi gyakorlása

Amennyiben csak az egyik szülő rendelkezik szülői felelősséggel, egymaga gyakorolja azt.

B) SZAKASZ: HARMADIK SZEMÉLYEK

3:17 Elv

A szülők melletti vagy helyetti gyakorlás

A szülőtől eltérő személy a szülői felelősséget teljes egészében vagy részben a szülők mellett vagy helyett gyakorolhatja.

3:18 Elv

Mindennapi ügyekben hozott döntés

A szülő partnere, amennyiben a gyermekkel együtt él, részt vehet a mindennapi ügyeket érintő döntéshozatalban, feltéve, hogy a a szülői felügyelettel rendelkező másik szülő ezt nem ellenzi.

V. FEJEZET

A SZÜLŐI FELELŐSSÉG TARTALMA

A) SZAKASZ: A GYERMEK SZEMÉLYE ÉS VAGYONA

3:19 Elv

Gondozás, védelem és oktatás

(1) A szülői felelősséggel rendelkező személyeknek biztosítaniuk kell a gyermek gondozását, nevelését és oktatását a gyermek saját személyiségének és fejlődési szükségleteinek megfelelően.

(2) A gyermekkel szemben nem alkalmazható testi fenyegetés vagy más embertelen bánásmód.

3:20 Elv

Tartózkodási hely

(1) Amennyiben a szülői felelősséget közösen gyakorló személyek nem élnek együtt, meg kell állapodniuk arról, hogy a gyermeknek melyik szülőnél lesz a tartózkodási helye.

(2) A gyermek a szülői felelősséget gyakorló személyeknél váltott módon is tartózkodhat a hatáskörrel rendelkező szerv által jóváhagyott megállapodás vagy a hatáskörrel rendelkező szerv döntése alapján. A hatáskörrel rendelkező szervnek a következő tényezőket kell figyelembe vennie:

- a) a gyermek életkora és véleménye;
- b) a szülői felelősséget gyakorló személyek képessége és hajlandósága arra, hogy együttműködjenek a gyermeket és ezen személyek személyes helyzetét érintő kérdésekben;
- c) a szülői felelősséget gyakorló személyek otthona közötti, és a gyermek iskolája közötti távolság

3:21 Elv

A tartózkodási hely megváltoztatása

(1) Amennyiben közösen gyakorolt szülői felelősség esetén a szülői felelősséget gyakorló egyik személy a gyermek tartózkodási helyét – akár országhatáron belül, akár azt átlépve – megváltoztatná, a szülői felelősséget gyakorló másik személyt erről előzetesen tájékoztatnia kell.

(2) Ha a szülői felelősséget gyakorló másik személy ellenzi a gyermek tartózkodási helyének megváltoztatását, bármelyikük a hatáskörrel rendelkező szervhez fordulhat döntés érdekében.

(3) A hatáskörrel rendelkező szerv a következő szempontokat veszi figyelembe:

- a) a gyermek életkora és véleménye;
- b) a gyermek joga ahhoz, hogy a szülői felelősséggel rendelkező másik személlyel személyes kapcsolatát fenntarthassa;
- c) a szülői felelősséggel rendelkező személyek képessége és hajlandósága arra, hogy együttműködjenek;
- d) a szülői felelősséggel rendelkező személyek személyes helyzete;
- e) a földrajzi távolság és az elérhetőség;
- f) a személyek szabad mozgása.

3:22 Elv

A gyermek vagyonának kezelése

(1) A szülői felelősséggel rendelkező személyeknek megfelelő gondossággal kell kezelniük a gyermek vagyonát annak érdekében, hogy a vagyon értékét megőrizzék, s ha lehetséges, növeljék.

(2) A szülői felelősséggel rendelkező személyek a vagyonkezelés során a vagyon terhére nem teljesíthetnek ajándékot, hacsak az ajándékozás nem erkölcsi kötelezettség teljesítése.

(3) A gyermek vagyonából származó jövedelmet, amennyiben az nem szükséges a gyermek vagyonának megfelelő kezeléséhez, illetve a gyermek tartásához és oktatásához, a család szükségleteinek kielégítésére lehet fordítani.

3:23 Elv

Korlátozások

(1) A szülői felelősséggel rendelkező személyek nem kezelhetik a gyermeknek azt a vagyonát, amelyet végrendeleti rendelkezés vagy ajándékozás útján kapott, ha az örökhatályú vagy ajándékozó így rendelkezett.

(2) Hasonlóképpen, a gyermek keresményét nem kezelhetik a szülői felelősséggel rendelkező személyek, hacsak a gyermek nem rendelkezik az önálló döntéshez szükséges életkorral és érettséggel.

(3) Amennyiben az ügylet a gyermekre nézve jelentős vagyoni következményekkel jár, a hatáskörrel rendelkező szerv engedélyre szükséges.

3:24 Elv

Törvényes képviselő

(1) A szülői felelősséggel rendelkező személyek képviselik a gyermeket személyi és vagyoni ügyeiben.

(2) A szülői felelősséggel rendelkező személyek a törvényes képviselőt nem láthatják el, ha érdekük és a gyermek érdeke között ellentét van.

(3) A gyermeket életkorára és érettségére tekintettel megilleti az a jog, hogy az őt érintő jogi eljárásokban maga járjon el.

B) SZAKASZ: A SZEMÉLYES KAPCSOLATOK FENNTARTÁSA

3:25 Elv

A szülőkkel és más személyekkel való kapcsolat

(1) A gyermeknek és a szülőknek joguk van ahhoz, hogy egymással rendszeres kapcsolatot alakítsanak ki és tartsanak fenn.

(2) A gyermek és közeli rokonai közötti viszony kapcsolattartást alapít meg.

(3) Kapcsolattartás a gyermek és azon személyek közötti viszonyra is alapítható, akikkel a gyermeknek közeli személyes kapcsolata van.

3:26 Elv

A kapcsolattartás tartalma

(1) A kapcsolattartás magában foglalja azt, hogy a gyermek meghatározott ideig annál a szülőnél vagy más személynél tartózkodjon, akivel nem él együtt életvitelszerűen, vele találkozzon vagy bármely egyéb formában kommunikáljon.

(2) A kapcsolattartásnak a gyermek legfőbb érdekében kell állnia.

3:27 Elv

Megállapodás

(1) A szülők és a 3:25 (2)–(3) Elvekben meghatározott más személyek a gyermek legfőbb érdekét tekintetbe véve megállapodhatnak a kapcsolattartásról.

(2) A hatáskörrel rendelkező szerv megvizsgálhatja a megállapodást.

3:28 Elv

Korlátozások

A kapcsolattartást korlátozhatják, megszüntethetik, illetve feltételektől tehetik függővé, amennyiben a hatáskörrel rendelkező szerv a gyermek legfőbb érdekében így rendelkezik.

3:29 Elv

A szülők tájékoztatása

A szülőnek joga van ahhoz, hogy a gyermek személyes helyzetével kapcsolatos ügyekben tájékoztatást kapjon.

VI. FEJEZET

A SZÜLŐI FELELŐSSÉG MEGSZÚNÉSE

3:30 Elv

Megszűnés

(1) A szülői felelősség megszűnik, amennyiben a gyermek

a) eléri a nagykorúságot;

b) házasságot köt vagy bejegyzett partnerkapcsolatot létesít;

c) örökbefogadják;

d) meghal.

(2) Amennyiben az egyik szülő partnere fogadja örökbe a gyermeket, a másik szülő szülői felelőssége megszűnik.

3:31 Elv

A szülők halála

(1) Amennyiben a szülők közös szülői felelősséggel rendelkeznek és egyikük meghal, a másik szülő fog rendelkezni szülői felelősséggel.

(2) Ha a szülői felelősséggel egyedül rendelkező szülő meghal, a szülői felelősség az erre hatáskörrel rendelkező szerv döntése alapján a másik szülőt vagy harmadik személyt fogja megilletni.

(3) Amennyiben mindkét szülő meghal és legalább egyikük szülői felelősséggel rendelkezett, a hatáskörrel rendelkező szerv megteszi a gyermek személyét és vagyonát érintő védelmi intézkedéseket.

VII. FEJEZET

A SZÜLŐI FELELŐSSÉG MEGSZÜNTETÉSE ÉS VISSZAÁLLÍTÁSA

3:32 Elv

A szülői felelősség megszüntetése

Az erre hatáskörrel rendelkező szerv teljes egészében vagy részben megszünteti a szülői felelősséggel rendelkező személy szülői felelősségét, ha magatartásával vagy elhanyagolással a gyermek személyét vagy vagyonát komoly kockázatnak teszi ki.

3:33 Elv

A szülői felelősség megszüntetése iránti kérelem

(1) A szülői felelősség megszüntetését kérheti

- a) a szülői felelősséggel rendelkező bármelyik szülő;
- b) a gyermek; továbbá
- c) bármely gyermekek érdekeit védő intézmény.

(2) Az erre hatáskörrel rendelkező szerv kérelem hiányában is dönthet a szülői felelősség megszüntetéséről.

3:34 Elv

A szülői felelősség visszaállítása

A gyermek legfőbb érdekét tekintetbe véve az erre hatáskörrel rendelkező szerv visszaállíthatja a szülői felelősséget, amennyiben az annak megszüntetéséhez vezető körülmények már nem állnak fenn.

VIII. FEJEZET

ELJÁRÁS

3:35 Elv

A hatáskörrel rendelkező szerv

(1) A szülői felelősséggel kapcsolatos valamennyi döntést meghozhatja az erre hatáskörrel rendelkező szerv, amely akár bíróság, akár igazgatási szerv lehet.

(2) Amennyiben szükséges, a hatáskörrel rendelkező szerv a gyermek körülményeinek kivizsgálása érdekében kijelölheti a megfelelő személyt vagy szervet.

3:36 Elv

Alternatív vitarendezés

A szülői felelősséggel kapcsolatos valamennyi vitában lehetővé kell tenni alternatív vitarendezés igénybevételét.

3:37 Elv

A gyermek meghallgatása

(1) A hatáskörrel rendelkező szervnek a 3:6 Elv értelmében a szülői felelősséggel kapcsolatos valamennyi eljárásban meg kell hallgatnia a gyermeket, amennyiben pedig olyan döntést hoz, hogy a gyermeket nem hallgatja meg, azt kifejezetten indokolni kell.

(2) A gyermeket közvetlenül a hatáskörrel rendelkező szerv vagy az általa kijelölt személy vagy szerv hallgatja meg.

(3) A gyermeket az életkorának és érettségének megfelelő módon kell meghallgatni.

3:38 Elv

Speciális képviselő kijelölése a gyermek részére

Azokban a szülői felelősséggel kapcsolatos eljárásokban, amelyekben a gyermek és a szülői felelősséggel rendelkező személy között érdekellentét alakulhat ki vagy amelyek a gyermek jólétét egyébként kockára teszik, a hatáskörrel rendelkező szerv a gyermek részére speciális képviselőt jelölhet ki.

3:39 Elv

Végrehajtás

(1) A hatáskörrel rendelkező szerv szülői felelősséggel kapcsolatos döntését, illetve a szülői felelősséggel kapcsolatos végrehajtható megállapodást önkéntes teljesítés hiányában késedelem nélkül kell végrehajtani.

(2) Nincs helye végrehajtásnak, amennyiben az nyilvánvalóan ellentétes a gyermek legfőbb érdekével.